Grigore Constantinescu

Comuna

HÂRSEŞTI

PITEŞTI MMXV

HÂRSEŞTI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 3 sate: **Hârseşti**; Ciobani; Martalogi.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 40 km.
SUPRAFAŢĂ: 51,6 km^2.
POPULAŢIE: 2.480 locuitori [1.218 M + 1.262 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Hârseşti – 1624 [7132] iunie 10 (DIR, XVII, B, ŢR, vol. IV, doc. 438).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Hârsești.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Alexandru Coconul la 10 iunie 1624, prin care se confirmă jupanului Preda proprietatea sa din Mogoșești, printre martori aflându-se un „Stoica din Hârsești”.

TOPONIMIE:

- Ciobani − toponim social, indicând ocupaţia dominantă a primilor locuitori ai aşezării: ciobani ≈ „îngrijitori, paznici de oi”.
- Hârseşti − toponim format pe baza eponimului *Hârsu*, atestat în folclorul local; la origine, apelativ-poreclă *hârşit* ≈ „cărpănos, avid de bani” + sufixul colectiv −*eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- Martalogi − toponim istoric relevând întemeierea aşezării de către un *martalog* ≈ „slujitor domnesc însărcinat cu paza graniţelor şi cu supravegherea punctelor vamale”. Această funcţie, atestată în veacul al XVII-lea, a existat până în anul 1716, când a fost desfiinţată de către domnitorul Nicolae Mavrocordat, ca măsură mai mult fiscală, deoarece martalogii erau scutiţi de orice taxă către stat.

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură populară tradiţională specifică zonei de şes a judeţului Argeş. Vechile construcţii de locuit se înălţau pe soclu de cărămidă tencuit. Pereţii din ostreaţă, lipiţi cu tencuială de pământ, erau fixaţi pe o talpă masivă de stejar, iar, în partea superioară, în cosoroabele care dublau cununa şarpantei acoperişului. Planul caselor era bicameral, cu acces de pe sala dispusă pe întreaga faţadă principală.

Unele construcţii al căror plan este format din tindă centrală şi camere laterale prezintă un foişor plasat central, cu acoperişul subdimensionat faţă de acoperişul în patru ape al caselor. Variatele ornamente traforate conferă faţadei principale a caselor valenţe decorative remarcabile, ca, de altfel, şi ornamentele realizate în stucatură (în special, florale).

Costumul popular tradiţional se integrează zonei de interferenţă dintre portul popular argeşean şi cel specific zonei etnoculturale Teleorman.

În domeniul artei populare, s-au remarcat, în fazele finale ale concursurilor naţionale organizate în perioada anilor 1956–2006, creatoarele din localitate care au obţinut premii ori menţiuni pentru confecţionarea ţesăturilor de interior: Floarea Dragnea, Floarea Florescu, Elena Lemnaru, Marieta Liberu, Maria Liloiu, Dumitra Linte, Ioana Linte, Ioana Miuţu, Floarea Ţârlea, Paraschiva Ţârlea, Ioana Voinea.

Din folclorul muzical zonal, s-a inspirat cunoscuta solistă de muzică populară Ioana Modan–Cornea, originară din sat, care a obţinut Premiul I la Festivalul «Floarea de stâncă» organizat, la Rucăr, de Centrul creaţiei populare, solistă a Ansamblului «Dorul» din Topoloveni; participantă pe scenele unor festivaluri de muzică populară. Absolventă a

Facultăţii de muzică «Spiru Haret», unde a susţinut teza de licenţă «Cântecul propriu-zis şi muzica populară din Argeş».

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, elemente de particularizare locală prezintă dansurile: Bătuta de la Hârseşti, Brâul căluşăresc, Buceagul, Drumul dracului (Drumul naibii), Floricica din căluş, Geamparalele, Gheorghiţa din căluş, Hora căluşărească, Martalogii, Minţita, Murguleţul de la Hârseşti, Ogănăul, Rustemul, Salta, Sârba căluşărească (Sârba din căluş), Sârba-n tarapanale, Simianca, Ţigăneasca.

Formaţia de căluşari a Căminului cultural Hârseşti a fost, în repetate rânduri, laureată a unor festivaluri şi concursuri de dansuri populare pe plan regional şi naţional.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚Biserica «Cuvioasa Paraschiva»+«Sf. Nicolae» Ciobani [1902]~ctitorită de pr. Badea Bănică şi enoriaşii satului •intervenţii: consolidare cu centuri metalice [1927]; refacerea turlei [1941]; refacerea tencuielilor exterioare [1959] •pictură murală: anonim [1902]; Stan Hermeneanu din Govora Băi [1960].

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» Hârseştii de Jos –[▲]– ctitorită, ante 15 august 1835 (data sfinţirii), de: Gheorghe Postelnicu, Nicula Petcu, Vladu Ioan preotul, Marin Belchiţă, Ion Marin Diaconescu şi enoriaşi ai parohiei. Biserică de plan dreptunghiular, cu absidă poligonală decroşată, semicirculară în interior şi poligonală în exterior; pridvor deschis cu arcade în acoladă susţinute pe coloane de zidărie; turlă octogonală pe tambur pătrat, deasupra pronaosului. Naosul este separat de altar, prin tâmplă de zid, iar, de pronaos, prin zid gros, cu deschidere centrală de acces. Pictura murală originară din naos şi altar [1835], conservată fragmentar, este opera zugravilor: Ion, Bălaşa şi Nicolae – menţionaţi într-un pomelnic scris pe peretele proscomidiarului; „rămânând nezugrăvită pe dinafară şi pe dinăuntru la femei până la 24 mai 1883”, pictura murală din pronaos, pridvor şi în exterior, pe registrul superior, sub cornişă, a fost realizată, ulterior [1883]; restaurarea picturii [1997-1999]. Colecţie parohială de inventar cultic. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Octoih [1712], Penticostar [1800], Octoih [1811], Cazanie [1834], Catavasier [s.a.], Molitvelnic [s. a.], Evhologhion [s. a.], Triod [s. a.], icoane pictate pe lemn în sec. XIX, potir, cruce de altar, sfeşnice ş. a. O icoană „Maica Domnului cu Pruncul” cu bordură sculptată şi dimensiunile de 80/53 cm este semnată „Radu zu/gravu; / 1846 avgust / 13”, dată menţionată şi pe icoana reprezentând pe „Iisus Hristos”, din pronaos. O inscripţie în cartuş, pe o lespede de piatră: „1836, iun(ie) 17”.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» Popeşti –[▲]– Pisania pictată într-o nişă de deasupra intrării în biserică menţionează contribuţia unor „pravoslavnici creştini” la edificarea locaşului de cult, în anul 1865: „† Întru slava sfintei şi nedespărţitei / Troiţe, s-au ridicat această sfântă biserică / din temelie, ce are hramul Adormirei, în zilele înălţatului domn Alecsandru / Ioan Întâiul, cu blagoslovenia episcopului / Neofit Scriban, ajutând la aceasta mul/ţi pravoslavnici creştini de care mai pre / scurt îi vom însemna: Matei pr., Preda pr., / Radu pr., Mina pr., Costandin, Rada, Tudor, / Dina, Ion, Dobra, Nicolae, Stanca, Costandin, / Rada, Bratu, Rada, Badea, Mara, Floarea, Ion, Stan/ca, Petre, Tudora, Matei, Gherghina, Ion I/linca, Stancu, Marin, Ilinca, Tudor, Maria, / Dumitru, Ioana, Stan, Stana, Miu, Ilinca, / Badea, Păuna, Radu, Voica şi cu toată / săvârşire această sf. biserică la / leatu 1865 octombrie. / Zamfir zugravu.”. Biserica a fost consolidată şi „renovată” în: 1883, 1923, 1939. Construită din cărămidă cu mortar de var negru, biserica are un plan dreptunghiular, cu altar semicircular în interior şi poligonal în exterior; pridvor deschis prevăzut cu arcadă centrală în acoladă şi arcade în mâner de coş, lateral, sprijinite pe coloane şi stâlpi de colţ; o turlă octogonală se înalţă deasupra pronaosului. Décor exterior format din brâu median mulurat, ridicat la pridvor, deasupra accesului. Pictura murală originară [1865] realizată de Zamfir zugravu, Anton Serafim [1883]; renovată de C. Zaharescu [1939]; repictare de Vasile Ivănescu [1957]; repictare de Radu Mărculescu-Bucureşti [1987]. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Mineie [1852], Evanghelie [1869], Penticostar [1895], Triod [1897], Cazanie [1898], icoane pe lemn din sec. XIX pictate de Radu zugravul şi de Zamfir zugravul ş. a.

Cruce de piatră: **Hârseşti**: 1824 –[▲]– lângă Biserica Hârseştii de Jos.

Monument eroi: **Hârseşti** [1916-1918]; autor: I. Kaghiorghis – lângă Şcoala generală Hârseşti.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 195 locuitori ai comunei Hârsești, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Campania din 1913 [2], Primul război mondial [123], Al doilea război mondial [70].

❖ MEMENTO:

ŞCOALA PRIMARĂ HÂRSEŞTI [1910] –[▲]– construcţie care poartă amprenta stilului arhitectural al instituţiilor de învăţământ create din iniţiativa celebrului reformator al învăţământului românesc, ministrul Spiru Haret [1851-1912], proiectele-tip fiind realizate de arh. Paul Smărăndescu [1881-1945], devenit arhitect-şef al Ministerului Instrucţiei publice şi Cultelor, în 1909.

IN MEMORIAM

✪ **BĂDESCU BAZICĂ** [Ciobani, 1930-1950] – militant politic anticomunist exterminat la Securitatea din Piteşti. Iniţiatorul Grupului de rezistenţă anticomunistă din Piteşti [1949], format din 35 elevi; arestaţi şi condamnaţi de Tribunalul Militar Craiova.

✪ **PĂUN ZENOVIE** [Ciobani, 1928-1991 – profesor, folclorist, publicist; director al Casei regionale Argeș a creației populare [1959-1968]. Opera: «Folclorul pastoral din zona montană a regiunii Argeş în contemporaneitate», «Aşa cum cântă oamenii» [1963], «Corul din Domnești la 75 de ani» [1965] – în colaborare cu poetul George Cristea Nicolescu, şi «Vers şi cântec de pe Argeş» [1965].

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 245-246; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

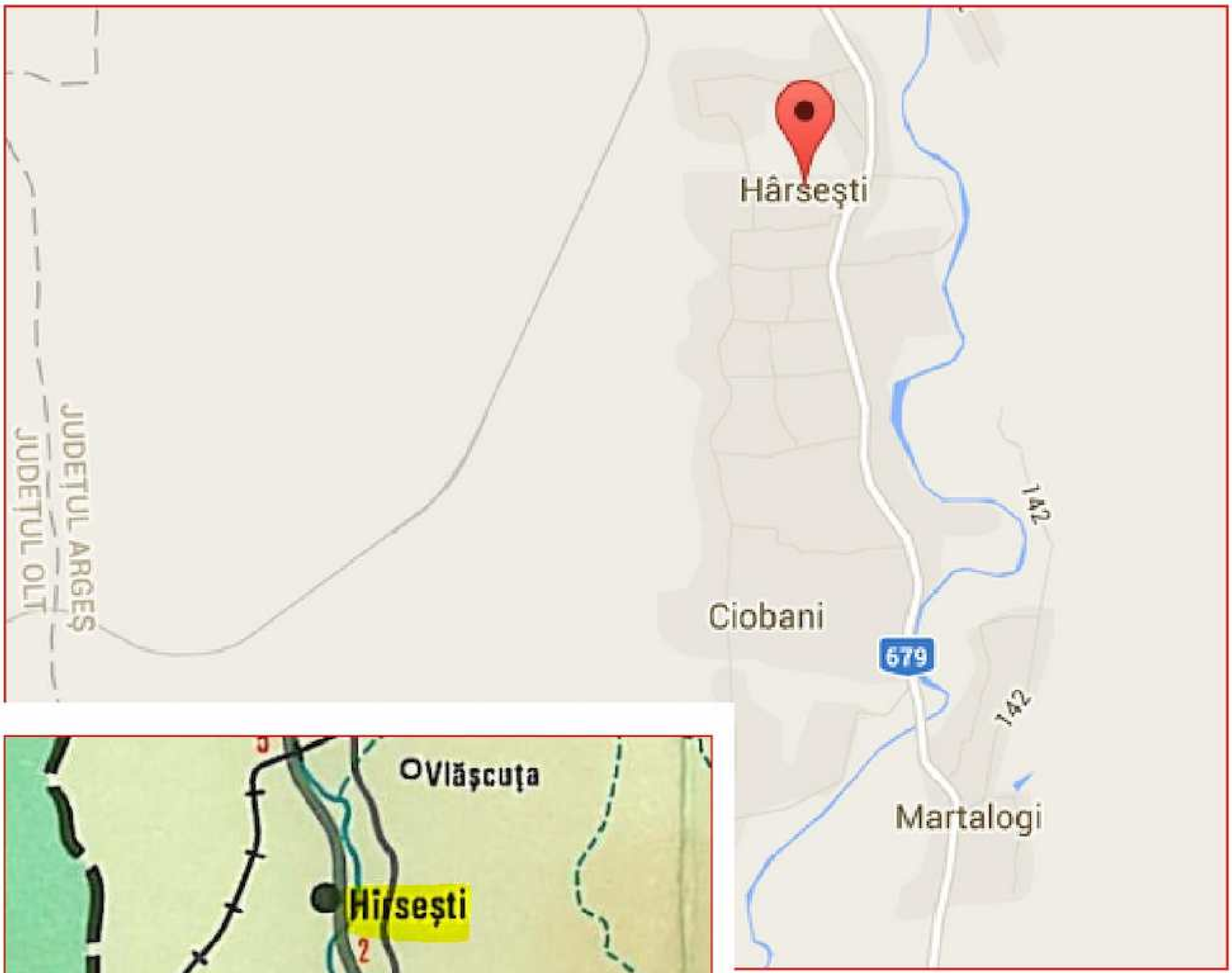
Hârsești
JUDEȚUL ARGEȘ
JUDEȚUL OLT
142
Ciobani
679
142
Martalogi

Vlășcuța
Hirsești
2
Ciobani
Martalogi
C
3
8
679
Afrimești
Urlueni

PRIMĂRIA COMUNEI HÂRSEŞTI.

VECHEA PRIMARIE HARSESTI
TRANSFERATĂ PE TERENUL
MUZEULUI POMICULTURII SI VITICULTURII DIN ROMÂNIA.

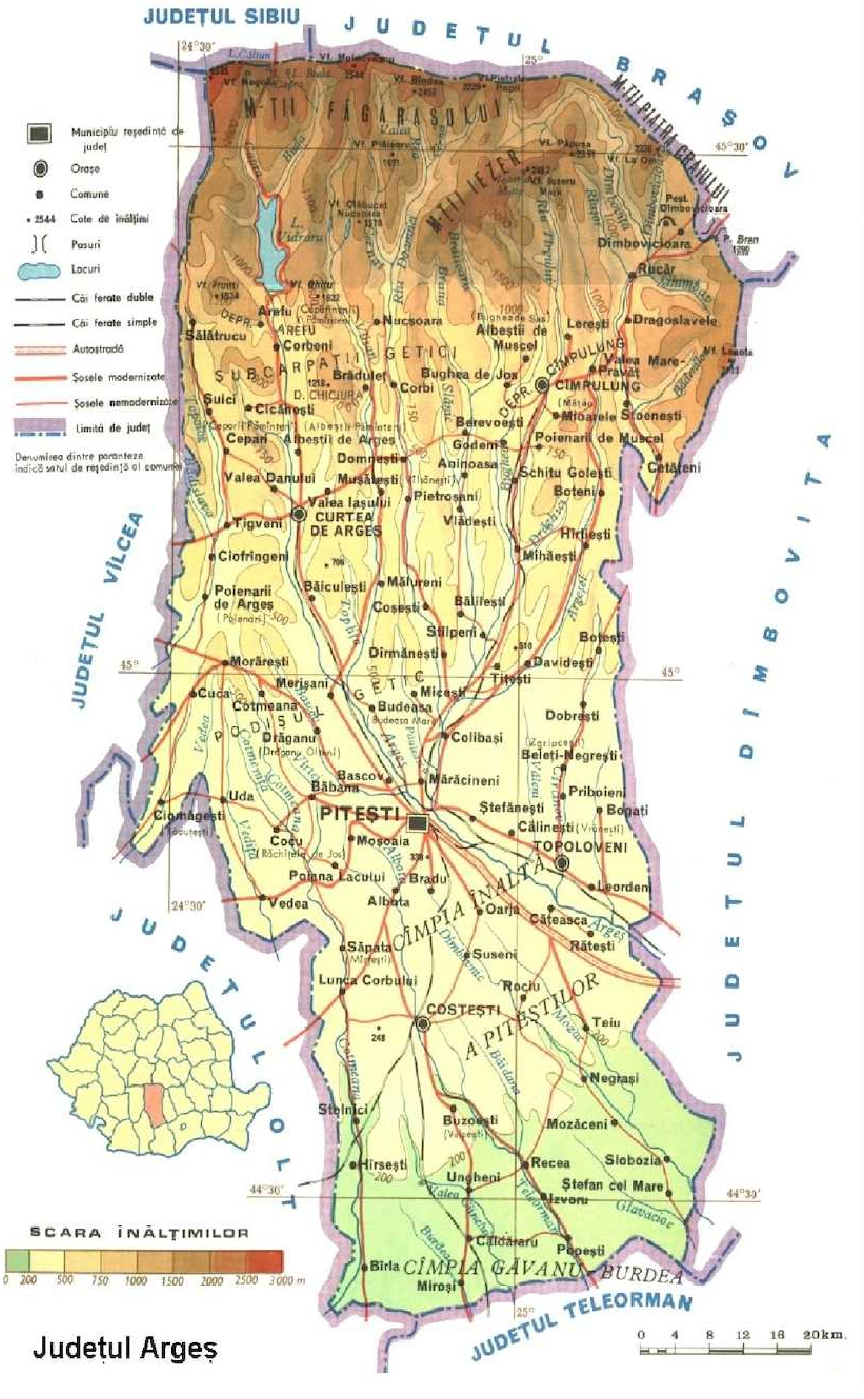

Județul Argeș